

дачі не змогли побачити її всю, тому переклад був дуже неякісним. Прес-конференцію Спілка не організувала, не було мікрофонів, людей загнали в якийсь маленький зал... Але в мене є відеозапис усього цього перегляду, реакції глядацького залу, і вона була дивовижною! Попри все, простояли чотири години Ванесса Редгрейв, Маркес та інші. Вони хотіли все, що можна, дізнатися про фільм, про те, що я хотів ним виразити, про його долю тощо. І, в принципі, цей перегляд і вирішив долю «Комісара»: стрічка вирвалася на свободу, з'явилася на Заході, мала дуже великий резонанс.

І далі має. Стрічка живе, її дивляться, вона з'являється в репертуарі західних кінотеатрів, на телебаченні, виходила на касетах. Її дивляться нові покоління. І те, що мене вражає і дивує, а часом і просто потрясає, — це те, що стрічка жива. За всіма законами, вона мала би вже давно стати архівним раритетом. Але, мабуть, тому, що ми «закачали» в стрічку стільки крові, стільки надій (я чесно кажу, що в мені жило цілком ірраціональне відчуття, що я от це скажу — всі подивляться і зрозуміють, як треба жити), то це і спрацювало. Стрічка жива.

Я зустрічав на показах і «наших» людей (вони тепер усюди на Заході). Якось її показували в Швеції, в чудовому кінотеатрі чарівного південного міста Мальме — третього за розмірами в країні. І от після показу до мене підходили люди з Мінська, Самари... Це все дуже хвилює.

А в Росії, думаю, мої колеги не змінили свого ставлення до неї. Її не показували на жодному російському фестивалі. Ніколи. В неї немає жодної російської нагороди.

Я — людина неамбіційна, тому мене не тривожить відсутність звань чи нагород. Але їх таки нема.

Хоча є головне — ставлення людей. Зовсім різні люди беруть щось

у цій стрічці для себе. Певно, якийсь моральний інгредієнт у фільмі є, і це — найголовніше.

Фільм отримав чимало міжнародних призів. До того ж усі ці призи приходили доволі спонтанно. Ви ж знаєте, що в нас ніщо просто так не з'являється — ні нагороди, ні ордени. Про це вже ходять легенди: якимось чином їх треба забезпечити. Я ніколи не вмів цього робити. Тому все, що виникло, було спонтанним.

Мені також приємно, що в стрічки є кілька релігійних призів. Я їх дуже ціную: католицькі, екуменічні. Скажімо, Католицьке радіо і телебачення Нідерландів установило для стрічки спеціальну, безпрецедентну нагороду. Є чудова кіноорганізація Всесвітньої ради церков «Interfilm», яка обирає почесних членів. У світі таких усього троє. І, так сталося, що одним із них є я. Цим я справді пишаюся.

А головне — нехай люди дивляться фільм. Адже світові бракує етнічної, релігійної та соціальної толерантності. Ми про це подумали майже сорок років тому, і заплатили за це дуже високу ціну. Може, й зависоку. Адже інколи для того, щоби мене ранили, мої співвітчизники люблять казати так про мене — «автор однієї-єдиної стрічки Олександр Аскольдов». Звісно, мені хотілося зняти й інші стрічки, але я постійно був у наручниках. І у своїй країні не звільнився від них майже донині.

Та, на щастя, фільм — не цвяхи. Це на заводі треба виконувати кількісний план. І я думаю, що, знявши цю стрічку, перед Богом, перед родиною, своїми ближніми, друзями я відзвітував.

*Запис надав редакції кінорежисер Віктор Гресь.
Переклад із російської Роксоляни Свято*

Лауреати 68-го Венеціанського МКФ

10 вересня завершився черговий Венеціанський МКФ, один із найпрестижніших кінофестивалів світу. Цього року журі очолив американський режисер Даррен Аранофські. «Золотий лев» дістався «Фаусту» Олександра Сокурова, — завершальному фільму історичної тетралогії російського режисера (попередні: «Молох», «Тілець», «Сонце»). В основі картини — поетична драма Гете, знята мовою оригіналу за участі німецьких акторів. «Срібного лева» отримав китайський режисер Кай Шангджун за фільм «Люди в горах, люди на морі». Також в рамках конкурсної програми Венеціанського фестивалю відбулися прем'єри нових фільмів Девіда Кроненберга та Романа Поланського. «Небезпечний метод» Кроненберга, за однойменним романом Джона Керра, розкриває нетипову для Кроненберга історичну тему — засновану на реальних фактах історію стосунків Карла Юнга (Майкл Фассбендер) зі своїм вчителем Зігмундом Фрейдом (Вігго Мортінсен) та коханкою Сабіною Шпільрейн під час Першої світової війни. Трагікомедія Поланського «Побоїще» присвячена стосункам батьків і дітей на прикладі двох родин.

Європейський досвід — в Україні

14 вересня у книгарні «Є» у рамках спільного проекту «Європейський досвід: Франція», організованого за сприяння Французького інституту (культурного центру), відбулася зустріч з програмним координатором «Forum des images» Жилем Руссо. Ця організація є гідним прикладом того, як можна зберігати культурну пам'ять окремого міста. Заснована 1988 року поетом П'єром Емманюелем як аудіовізуальний архів Парижа, сінематека розташувалася в торгівельно-розважальному центрі Forum des Halles. Спершу колекції архіву склалися з художніх та документальних фільмів, у яких фігурував Париж, вони давали змогу міській громаді побачити, як виглядав той чи інший куточок їхнього міста, наприклад, на початку століття. Пізніше колекції доповнювалися фільмами на різну тематику, і не лише французькими, а й іноземними. Було засновано власний відділ із виробництва документальних фільмів. На сьогодні колекція «Forum des images» налічує понад 5500 фільмів (базу даних про які розміщено на офіційному сайті), глядачам пропонують широкий вибір тематичних фестивалів, зустрічей з режисерами та акторами, дебатів, ательє, май-

мистецька хроніка

стер-класів, лекцій про кіно тощо. Архів має 5 кінозалів, в тому числі залу для індивідуального перегляду відеозаписів (сьогодні вона менш популярна через поширення цифрових форматів). Кількість відвідувачів постійно зростає, минулого року вона сягнула 320 тис. глядачів, в тому числі 60 тис. школярів. Кожного дня для них передбачено дві години безкоштовного відвідування, а влітку для популяризації закладу вхід безплатний. Сінематеку фінансують муніципалітет, Міністерство культури Франції, самотужки вона знаходить додаткове фінансування, здаючи приміщення в оренду та кооперуючись із приватними партнерами. Деякий час архів співпрацював з телебаченням над створенням фільмів, що стосувалися проблем урбанізму, пенітенціарної системи та були орієнтовані на широке коло глядачів. Нині триває співробітництво з кінотеатрами та французькими кіновиробниками. Окрім Парижа, «Forum des images» проводить фестивальні покази і в інших містах світу. Київські глядачі мали змогу побачити підготовлений сінематекою цикл фільмів про Париж у Маріїнському парку просто неба.